

Шевченко Юлія Євгенівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІЗДН Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: доцент кафедри
кримінології та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, старший науковий
співробітник **Мозоль Станіслав Анатолійович**

ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОСНОВА ЗАПОБІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. У доповіді розглядаються питання превентивного виховання, як ключового заходу запобігання злочинності неповнолітніх. Визначено сутність поняття превентивного виховання та окреслено завдання превентивного виховання неповнолітніх. Здійснено характеристику рівнів превентивного виховання неповнолітніх.

Ключові слова: Злочинність, неповнолітні, злочинність неповнолітніх, особа злочинця, запобігання, виховання, превентивне виховання

Summary. The report addresses issues of preventive education as a key measure to prevent juvenile delinquency. The essence of the concept of preventive education is defined and the task of preventive education of minors is outlined. The characteristics of the levels of preventive education of minors are characterized.

Keywords: Crime, juveniles, juvenile delinquency, identity of the offender, prevention, education, preventive education.

В сучасних умовах розвитку України як правової держави дедалі більшу роль відіграє створення нових, ефективних напрямів запобігання злочинності. Досягти реального результату в цій сфері можливо тільки за умови досконалого розуміння того суспільно небезпечного явища, якому буде протидіяти суспільство. Тому, враховуючи цей підхід, дослідження окремих видів злочинності відповідно до сучасних реалій має важливе значення. Зокрема, одним з найважливіших є визначення основних заходів профілактики злочинності неповнолітніх. Потреба профілактики зазначеної виду злочинності зумовлена тим, що незважаючи на те, що кількість злочинів скоєних неповнолітніми поступово зменшується, актуальність цієї проблеми не перестає бути нагальною в нашому суспільстві.

Стан і тенденції злочинності неповнолітніх вказують на значні прорахунки у профілактичній діяльності з такою категорією правопорушників. Наразі в дитячому, підлітковому середовищі спостерігається нехтування правовими, моральними, соціальними нормами, спад інтересу до навчання і суспільно-корисної праці. Особистість сучасної молоді вирізняє не лише прогресуюча

відчуженість, підвищена тривожність, духовна спустошеність, цинізм, жорстокість, прояви різних форм насильства та агресії, грубе ставлення до дорослих, низький рівень емоційної прихильності до членів родин, невідвідування навчальних закладів, відособлення від шкільного середовища, схильність до вчинення правопорушень, а й відбувається повноцінна інституалізація девіантної поведінки [4].

Особливе занепокоєння викликає масове поширення у молодіжному середовищі таких негативних соціальних явищ, як наркоманія та алкоголізм. Небезпека полягає в тому, що вживання алкоголю і наркотиків стає певною цінністю сучасної молодіжної субкультури, перетворюється в атрибут способу життя. Не меншого занепокоєння викликає зростання бездоглядності, бродяжництва і проституції серед неповнолітніх, явища соціальної дезадаптації підлітків, збільшення числа дітей з девіантною поведінкою.

Деструктивно впливає на стиль життя неповнолітніх залежність від азартних та комп'ютерних ігор, Інтернету, соціальних мереж тощо.

З огляду на вищевказане, вважаємо, що превентивне виховання набуває особливої значущості і важливості, тому й виникає гостра потреба у переосмисленні його концептуальних засад та визначенні стратегічних напрямів його розвитку в системі загальної превенції злочинності.

Для належного забезпечення превентивного виховання неповнолітніх, необхідно:

- зміцнити і розвинути виховні функції навчальних закладів;
- актуалізувати і підвищити значення превентивного виховання в системі освіти;
- обґрунтувати важливість розвитку виховних систем навчальних закладів; створення регіонального, районного, місцевого превентивного виховного простору;
- створити систему моніторингу превентивного виховання неповнолітніх;
- розширити коло суб'єктів превентивного виховання неповнолітніх, посилити координацію їх дій і взаємодії.

Під превентивним вихованням ми розуміємо – комплексний цілеспрямований вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямованої на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, вироблення в неї нетерпимості до негативних впливів соціального оточення, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей та молоді, на їх допомогу і захист [5]. Також це цілеспрямована система економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного, освітнього, інформаційно-освітнього та організаційного змісту, спрямованих на формування позитивних соціальних установлень, запобігання вживанню психоактивних речовин, відвернення суїцидів та формування навичок безпечних статевих стосунків. Воно є пріоритетним напрямом діяльності держави, всіх

виховних інституцій і здійснюється в інтересах дитини і молодой людини.

Основними завданнями превентивного виховання неповнолітніх є:

- створення умов для формування позитивних якостей особистості в процесі різноманітних видів трудової, навчальної, позашкільної й іншої діяльності, що сприяють інтелектуальному, морально-етичному, естетичному розвитку, виробленню стійкості до негативних впливів середовища;

- забезпечення соціально-психологічної, педагогічно-зорієнтованої діяльності на запобігання залучення дітей і молоді до негативних соціальних явищ;

- надання комплексної психолого-педагогічної та організація медико-соціальної допомоги тим молодим особистостям, які її потребують;

- забезпечення адекватної соціальної реабілітації дітей і молоді, які вчинили протиправні дії або зловживають наркотичними речовинами;

- стимулювання молоді до здорового способу життя і позитивної соціальної орієнтації, сприяти розвитку здоров'я, навчально-виховного процесу, навчанню з раннього віку навичкам відповідальності за власне життя, поведінку і здоров'я;

- сприяння виробленню інтегрованих міждисциплінарних підходів при підготовці спеціалістів (педагогів, психологів, медиків, соціологів, юристів, соціальних працівників), батьків та ін. до превентивної роботи з дітьми і молоддю;

- об'єднання зусиль різних суб'єктів превентивної роботи, а також належна координація їх діяльності.

Превентивне виховання неповнолітніх здійснюється на трьох рівнях:

- раннє, або первинне, превентивне виховання (соціально-педагогічна профілактика);

- вторинне превентивне виховання (превентивна допомога і корекція);

- третинне превентивне виховання (адаптація, реабілітація і ресоціалізація) [3].

Важливим елементом у превентивному вихованні неповнолітніх є залучення до виховного процесу батьків, громадських організацій, самоврядування; координація взаємодії навчального закладу, сім'ї та громадськості. Постійна співпраця з батьками, іншими суспільними виховними інститутами, забезпечує стійкість і стабільність навчально-виховного процесу, сприяє усуненню психолого-педагогічних порушень соціальної адаптації неповнолітніх, і відповідно загальне зменшення такого виду злочинності. Для підтвердження цього слід зазначати, що за період 2015–2019 р. в Україні стартувало більше 40 соціальних проектів (у взаємодії із відділами ювенальної превенції), які спрямовані на: – підвищення рівня знань дітей та батьків з основ дорожньої безпеки; – привернення уваги громадськості до питань

інформування поліції про випадки насилля, які вчиняються щодо дітей та неповнолітніх; – розроблення методичних рекомендацій щодо поведінки дітей в мережі Інтернет; – розроблення спільних сценаріїв проведення превентивних заходів працівниками поліції та громадськості з дітьми різних вікових категорій по протидії дитячій безпритульності, тощо.

Список використаних джерел

1. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: деякі аспекти / І. Васильківська. Право України. 2004. № 1. С. 95–98.
2. Протидія наркотизму дітей шляхом удосконалення законодавства та професійної освіти / О. Ф. Долженков, С. Д. Резніков. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. 2012. Вип. 2(2). С. 138–46.
3. Журавель Т.В. Соціальна профілактика як напрям соціально-педагогічної діяльності. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. К.: Академвидав, 2013. 312 с.; С. 85–101.
4. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. Київ: Ін Юре, 2007. Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. 712 с.
5. Пірог Л.А. Посібник до вивчення курсу «Соціальна профілактика» / Л.А. Пірог. Д.: ДНУ ім. Олеса Гончара, 2016. 34 с.
6. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики. Наказ Міністерства соціальної політики України від 10.08.2015 № 912. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15>.

Юріков Олександр Олександрович,
здобувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ПОШКОДЖЕННЯ ЛІНІЙ ЗВ'ЯЗКУ

Анотація. Проаналізовано методологічні засади соціального дослідження, визначено та здійснено аналіз методів, які можуть бути використані під час дослідження кримінальної відповідальності за умисне пошкодження ліній зв'язку, зокрема: історико-правовий, компаративістський (порівняльно-правовий), догматичний (логіко-юридичний), метод системно-структурного аналізу, діалектичний, соціологічний, статистичний, індукції, дедукції та моделювання. Автором визначено можливу систему методів наукового пізнання (конкретно-наукових та загальнонаукових), встановлено можливу методологічну основу дослідження кримінальної відповідальності за умисне пошкодження ліній зв'язку.